

© Branko Sekuli?

És ben sabut en la investigació contemporània que cal que un desenvolupament de qualitat de la planificació urbana es basi en la planificació estratègica a llarg termini per part d'una entitat autònoma. Però la planificació estratègica a llarg termini també requereix una estabilitat del sistema polític i del desenvolupament econòmic. Belgrad, amb la seva turbulenta història de destrucció, mai va tenir l'oportunitat d'arribar a un nivell d'estabilitat per tenir les condicions adequades, no tant per a l'establiment, com per a la implementació de la planificació estratègica a llarg termini. De fet, a més dels moments de destrucció i enderroc de Belgrad, hi va haver moments brillants en la seva història, en què la ciutat mateixa es reconstruïa i construïa de nou, i també establia noves direccions i ideologies culturals en la planificació de l'entorn urbà.

No obstant això, avui dia, Belgrad s'enfronta a una cosa molt diferent i probablement molt

més perillós: la destrucció de l'urbanisme institucional. Des del sorgiment de l'autogestió i el canvi de la Constitució de 1974, durant el període de l'ex SFRY (Socialista Federal República Iugoslàvia), el rígid sistema polític central s'ha anat esvaint lentament i les unitats locals, és a dir, els municipis, han anat obtenint el domini sobre la planificació del desenvolupament i l'ús de la terra. Desafortunadament, Belgrad, que consisteix en diversos municipis més petits, per culpa de la fluixa federació d'aquests, va perdre el seu poder polític i econòmic central, l'únic que podia establir una planificació estratègica a llarg termini que probablement hagués conduït a l'assoliment de la sostenibilitat de les funcions urbanes. Per contra, els municipis van canviar voluntàriament els plans urbans, i per endavant ja van permetre canvis en els propòsits i la construcció dels objectes, en contradicció amb els plans antics encara vàlids. L'excusa per a aquestes accions va ser la resolució "ad hoc" del dèficit en l'estoc d'habitatges a Belgrad causat per la gran afluència de mà d'obra provinent de la població de l'interior del país buscant un entorn urbà centralitzat amb més possibilitats, és a dir, Belgrad.

L'inici d'aquestes accions il·legals de manera lenta però segura s'ha convertit amb el temps en una pràctica per resoldre els esmentats problemes. La construcció il·legal va arribar al seu punt màxim en els anys noranta quan la ruptura de la SFRY va portar a una guerra civil, el que va resultar en la introducció de l'embargament econòmic a Sèrbia i una gran afluència de refugiats dels territoris veïns afectats per conflictes. En aquest context s'assigna cada vegada menys diners del pressupost nacional per a la realització dels plans, el que causa llargs retards. La paciència, tant de la població immigrada com dels autòctons de Belgrad, desapareix i emergeix l'aparició massiva de la construcció espontània amb l'objectiu d'aconseguir un nivell de confort satisfactori a l'habitatge. En aquest període, el fons nacional d'habitatge també desapareix, i el sector privat es fa càrrec de la construcció d'habitatges col·lectius de diversos pisos. El sector privat, per maximitzar els seus guanys, aplica l'esmentada pràctica i es desvia voluntàriament de les regulacions urbanes prescrites en els plans vàlids.

Quan això passa, el desenvolupament de plans urbanístics per a les àrees que estan cobertes per construcció il·legal, per coerció o per interès, es torna absurd, perquè la construcció il·legal a Belgrad està feta de materials de qualitat, el que representa un enorme capital capturat i es necessita molts diners per eliminar-la. En aquest moment, cap a finals dels anys noranta, l'Estat rebutja l'eliminació d'objectes il·legals com una de les solucions a aquest problema i es dedica a resoldre problemes amb recursos legals. Sorgeixen les primeres lleis sobre la legalització d'objectes que desafortunadament han xocat amb el seu major obstacle: les relacions legals de propietat no resoltes heretades de la SFRY.

L'arribada del segle XXI va portar canvis democràtics a la societat. Les autoritats comencen a canviar a intervals molt més curts respecte al cicle anterior. Cada arribada de noves eleccions, per tal de recol·lectar vots, cada partit o coalició utilitza la construcció il·legal com a promesa preelectoral, que mentrestant està cada vegada més estesa, assegurant que les condicions seran molt més favorables per la seva resolució que les que va proporcionar el govern anterior. Amb aquest gest, no només els constructors il·legals deixen de ser delinqüents i passen a ser considerats votants importants, sinó que tot acte de corrupció de les institucions realitzat en el període anterior queda anul·lat per l'adopció d'una nova llei. La llei actual sobre legalització, setena en els últims vint anys, s'ha reduït a una completa indulgència cap als constructors il·legals. A causa d'aquesta sensació que els constructors il·legals han estat recompensats pels seus delictes, els inversors actuals estan abandonant el procés regular de demanar llicències. En altres paraules, primer construeixen els objectes i sol·liciten permís a través de la llei de legalització, de manera que aconsegueixen un

augment del benefici econòmic evitant pagar alts impostos a l'Estat per diverses empreses de serveis públics, i no perden els mesos necessaris per a l'obtenció d'una llicència en un procediment regular. Els inversors que volen seguir el curs legal ordinari no poden de cap manera aconseguir un preu competitiu en el mercat amb relació als constructors il·legals, que sens dubte rebran una llicència legal en algun període, com s'ha demostrat fins ara. Així hem arribat a una altra situació de gran absurditat.

Les conseqüències d'això són enormes. No registrar els objectes construïts, és a dir, no pagar impostos, fa malbé el pressupost nacional. La seguretat està en perill, per falta de coneixement dels ciutadans i per la construcció espontània en llocs perillosos: per exemple, terrenys no cohesionats o amb subsòls amb aqüífers. Es destrueixen zones verdes. Es sobrecarreguen les xarxes d'infraestructura existents. Es creen perfils de carrer inadequats. No es respecta el patrimoni cultural. I el bàsic, per al que serveix l'urbanisme institucional, s'ha perdut la comunicació entre tots els actors necessaris per aconseguir un entorn urbà sostenible. Així hem arribat fins aquí, queda perfectament reflectit a la foto.

Branko Sekulić, arquitecte. Corresponsal COAC a Belgrad, Sèrbia. 30 octubre 2018

Agraïment especial a l'arquitecte Nemanja Žipetić, per haver-me facilitat molta informació.

[1]

Tornar

[2]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://coac.arquitectes.cat/ca/mon/com-hem-arribat-fins-aqui-a-belgrad>

Links:

[1] <http://coac.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/17182>

[2] <http://coac.arquitectes.cat/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>